

Adevărul

FONDATORI: AL. V. BELDIMAN 1888-1897
CONST. MILLE 1897-1920

Literar și Artistic

FONDAT în 1893.

Drumuri ardeleni

- SIMPLE NOTE ȘI OBSERVAȚII -

de N. IORGA

Am intrat în Ardeal pe la Brațoaia, pasul tăiat în munții județului de odinioară al Secuienilor, între înălțimile des împădurite, prin stufoasele namile prin care se strecoară Teleajenul, căzând spumos din piatră în piatră, pe când într'un colț de pașiște mânăstirea Cheia își răsfiră albele clădiri între zidurile de cetate. Toată valea e plină de iscodirile arhitectonice ale genului popular, care ține ca o casă să nu fie încoamă ca alta și găsește podoabe potrivite pentru orice ușoară înjghebare de pantanță și de lemn săpat răbdător.

Soseaua, mai îngustă, a Ardealului șerpuește cu mlădieri sprintene de potecă prin desigur nestrăbătut al imenselor păduri, care în aceste părți nu se tale, păstrând codrul bătrân atât frumusețea lui. Cu poduri ușoare ea sare peste adăncuri și aleară iute spre imbulzeala de case a Săcelelor.

Nici-o urmă din războiul care s'a început aici. Din pajura Ungariei a rămas numai rotunjită bază de ciment. Unde am văzut trei zile după trecerea graniței casele sparte, cu mobilele rupte și risipite, iar pe o așchie de stup albinele încercând răbdător să-și refacă biata gospodărie de găze harnice, nu e decât marginea verde a pădurii. Dar ceva mai în fund crucea de lemn alb arată noare, pe când ale dușmanilor dau nume întregi, grade, date precise; neglijența sau neștiința noastră pare că vrea să arate prin ce imensă avânt anonim al unui popor întreg am ajuns la îndepărtarea dreptăților noastre. Chiar la Șanțul Vechiu, unde odată erau risipite bucăți de postav albastru, bidoane sfărâmate, frânturi de arme, acum nu e decât înaltă pașiște înflorită. De-așupra urilor omenești natura și-a întins iarăși grația uitărilor și furtărilor sale.

Ceva mai departe însă mari clădiri cu ferestrele orbe, cu ușile sparte, pomenești, nu numai cele ce a fost în zilele grele, dar și lipsa de îngrijire după ce ele s'au încheiat prin biruința rășpăritoare. Cu se poate ca aceste zdreane case să fie lăsate părăsiri? Cum nu se află măcar întrebuințare pentru solidele, scumpele materiale ce închid în ele?

Și către Predeal e tot așa: din școala marelui catolic, din fabrica de postav de la Timiș, nimic decât zidul rânit, hărățit de ghulele.

În ochi cu voioasă cochetărie a casuțelor ușoare de pe Teleajen, masivele pătrate de zidărie după moda săsească, germanică, adusă din departatul Apus, ale Săcelelor îndispun. O zidire întocmai ca alta, tot așa de greoaie, lipsite de orice stil. Nici-o grădă de podoabă, în tencuială, ori în lucrul lemnului. Se vede cum aici tot ce venia din spontanitate creatoare, naivă, simplă, a sufletului nostru a fost frânturat pentru a se primi datina de clădire a altui neam, numai pentru că e mai solidă, mai trainică, poate mai bună de locuit.

Și multora aceasta le impune: proporțiile mari, orânduirea practică, posibilitățile de mai deplină viață economică. Nu urează și nouă, și întregului neam românesc unit această. Cutare invățător din Regat, om tânăr, fără orizont și lipsit de discernământ, strigă în folietonul „Gazetei” din Brașov că la el acasă locuința omenească e mai proastă decât grajdurile celor de aici. Acolo însă e o manifestare a gustului nostru, care poate zidi și mai mare și mai trainic și mai scump, pe când lipsa de gust care e în locurile unde am trecut la obișnuințele altora, aceea nu se va putea întoarce nicodată la conștiință de ce e în adevăr frumos, de și e mic, simplu și de sigur, și subred. Iar civilizația deplină nu se poate sprijini nicodată pe abdicarea de la frumos, prin renunțarea la individual, prin confundarea în tipul neschimbat și etern al înjghebarii geometrice pentru locuit.

Brașovul n'are în Iulie caracterul istoric și caracterul modest care-l fac faimosul. „Lumea bună” dela noi de dincoace a alergat la aer și la lipsa de orice ocupație. Promenada e plină de mese unde apar adesea figurile cele mai puțin simpatice ale Bucureștilor.

Intrarea lor se face cu o solemnitate deosebită: în fiecare moment ai crede că un princip, căpitanul înmăntat de d-tale. Când care vom înțelege că nimeni nu se mai sperie de o morgă pe care nimic nu susține?

Și ce rău se face primindu-se și acum de comună, care e încă în mâinile Sașilor, sau de cine o fi altul, triviala panoramă de bălcu înaintea acestei primblări așa de frumoase, care în alte timpuri dădea atâtă înălțime la doi pași de vechile cimitire cu crucile îngrămădite!

Ființa e vorba de cimitir, morții trebuie totdeauna respectați, — cei cari au căzut tineri luptând pentru nația lor cu atât mai mult. Și noi avem azi altceva de făcut, mai bun, mai frumos și mai folositor, decât să ne luptăm cu morimintele. Dar desăfășurarea triumfală a crucilor care acopăr pe cei căzuți când ne izgoniau pe noi din Brașov, desăfășurarea la doi pași de școlile românești și germane, într'un loc de vădită reclamă și de pretențioasă sfidare, îndispune.

O lipsă de gust și aici, din partea acelor cari vedeau în ostașii lui Wilhelm și II-lea niște liberatori mult doriti. Ai noștri, năvălitori, usurpători, erau într'un colț afară, unde se aruncau gunoarele. Azi sunt și pe gropile lor flori, deși cele de dincoace se reînnoiesc mai des și sunt pline de speranțe contra noastră. Pe linia unde au fost secerări tiraliilor noștri, urmele recunoștinței neamului se înșiră îndelung și un monument bine conceput domină linia seninelor puse peste trupurile celor morți la locul lor, fără a se clinti, fără a clipi.

După hăosul zgomotos al Promenadei ce bun e drumul îngust din dreapta, lângă vechile ziduri înalte, ascunzând grădini și curți moderne, pe când, dincolo, apa se scurge și dumberava din față ridică stâlpii vechilor copaci! Călcă îngustă ca pentru unul singur, ca pentru o tovarășie de doi. Când îți vine în drum un vehicul abia ai unde te da în lături. Bătrâna săsoaică ducându-și măgarușul

cu lemne se strecoară pe lângă noi și râde din ochii înălțimii de vârstă. Totul pare a te trimete la alte vremuri, când viața era discretă și tăcută și fericierea omenească nu se căuta în zăbucium, oricâte binefaceri ar ieși din zăbuciumul lui.

Ne întindem cu școlile. Dar tot în locuințele celorlalți. Oricât ar fi ele făcute cu banii noștri, imensele clădiri de reclamă sunt reci, neprietenoase. Ochi de dușman pare că te urmăresc. Vom fi în adevăr la noi numai după ce vom fi clădit noi, începând acolo unde nici un alt suflet nu va fi umplut vreedată zidurile.

Tot drumul spre Făgăraș, nici o schimbare. Administrația noastră e ca și cum n'ar exista: nu e al ei nici binele, nici răul. Oamenii trăiesc viața locală, fără prefaceri. Intervenția noului Stat nu se vedește prin nimic. Și până atunci nimeni nu-l vede, nimeni nu-l crede. Cu câteva firme și câțiva funcționari n'am luat încă în stăpânire nimic. Făgărașul doarme toropit sub căldură. Trebuie să fie foarte cald, de vreme ce locotenentul de lângă mine e deschelat la halnă, lăsând să se vadă... o lungă cravată albă. N'ar fi fost mai bine să-și fi luat masă acasă?

Pe ziduri reclame electorale scrise cu stampila neagră. Ale d-lui Șerban, totuși din partidul național, sunt escusiv în unghere. Azi, când nu e piață, orașelul dominat de cetatea lui Mallat, în care Doamna Stanca, Domnița Florica și Nicolae Vodă Petrașcu au tănit îndelung după soțul și părintele lor Mihail Viteazul, are aspectul unei improvizatii străine, foarte banală. Afară de masivele ziduri ale fortăreței nimic nu amintesc atâtea secole de lupte, atâtea tragedii istorice. Biserica lui Brâncoveanu a fost reparată bine de Comisiunea Monumentelor Istorice. Găsești lucruri nouă: icone iscalite în catapeteasmă, un „trunchiu” de piatră pentru săraci, cu inscripție dela sfârșitul secolului al XVIII-lea, un prapur cu o însemnare populară pe dânsul și sus pe zid, în dreapta, mențiunea naivă a copilului de casă domnesc care a supravegheat construcția. În jurul bisericii se poartă între Români lupte confesionale — condamnable.

Chiar lângă Oit, Avrului. Biserica românească e închisă în ziduri vechi; are o îndoită intrare pe scărițe de piatră. În fața cum intră din drumul țării, mormântul lui Gheorghe Lazăr. O piatră de granit, pusă în picior, cuprinde obișnuitele versuri fără miez și fără simțire: Jos, lespede pusă de ucenicul său, contele Scarlat Rosetti. Imprejmuire de lemn, înegrită, săracă.

Marea biserică, datată pe mândrul turn: 1798, iar în usa de lemn gros: 1792, merită tot interesul pentru picturile ei. Și cele de afară, dar mai ales figurile de lemn din cele două cupole — una, cu cele mai frumoase vine sub clopotnițe — sunt vrednice de cea mai îngrijită păstrare și de un studiu amănunțit. Rare ori am întâmpinat, cu un așa de trainic colorat, atâtea finețe a conturilor.

Și iată-ne din nou în Sibiu. Un amurg înălțit. Orașul nu e invadat de vizitatori ca Brașovul. Elementul românesc pătrunde prin funcționari de Stat, prin cei de bancă, prin unii negustori și în centru, unde încă de mult biserică și Șaguna a făcut marea spărtură a apărăturii medicale. Și aici însă locul unde suntem mai mult vizibili e cafeneaua, berăria, localul de petrecere. Dacă „Asociația” are, de mult, frumosul ei Muzeu, dacă am luat școlile de Stat, opera de afirmare culturală întârzie, întârzie prea mult. Uită-te numai la vitrinele librărilor, întreabă ce soartă a avut întreprinderea de teatru a d-nei Constanța Hodos, compară proporțiile zărilor românești cu ale celor publicate de Sași (nu știu dacă Ungurii au o foale; probabil nu). Și bagă de seamă că nici acum bustul lui Bariș n'a ieșit de sub zăbrelele din curtea „Asociației”, unde consistențau a-l tolera estaflet, pentru a onora o piață publică.

Dar, de certat, ne certăm; de urât, ne urâm. Și sunt și oameni cari se supără când le spui că aceasta nu e bine. Din fericire suri cu mult mai puțin.

Săliștea e ca întotdeauna primitoare, bucuroasă de vorbă, bucuroasă de cântece. După primirea în vila Preașințului Mitropolii, ni se deschid aici ușile casei ospitaliere a protopopului Boreca.

Seara, interesanta comparație între Sălișteni, cari înțeleg orice aluzie, și un grup de Basarabeni excursioniști, din ochii cărora, când le vorbesc de Eminescu, de vreoarecine lău ca poet al epocii sale în lumea întregă, nu pot înfătușa nedumerirea, hănușala, nelămurirea. O, acolo e și mai mult de lucru. Sufletul însuși trebuie întors la izvoarele vechi!

Ce interesantă e rula vechii biserică unite! Frescele păstrate sunt foarte bune. Icoana Maicii Domnului se respectă: cine a câștigat un proces, cine a avut un noroc, pune să o zugrăvească din nou, ca multumire, și-și spune, cu inimă recunoscătoare, povestea. Jos, flutură foii din Cazanul Moldoveanu lui Varlaam.

Bătrânii cel mulți dela porți s'au împunțat foarte. Grija că în vremuri așa de grele nu le va ajunge agonistia, că nu vor putea să se pomenească făcând vre-o danie biserică, școlii, îi face să se stingă.

Pe deal, spre Rod. Aflu aici unica bibliotecă dată ca multumire, după o campanie electorală în care, cu toată buna primire de aici și credința nezduduită a oamenilor, am fost biruit de d. C. Buceșan. Se caută cărțile, mai ales țarna. Le ține la el, cu bună grijă, un sătean, tâmplar „măsar”. Lume se adună, și un întreg grup spune că e fost a-desea la Ruși până în Crimeia, la „Crâm” ca în vechile cronici, că acolo e loc bun și larg — dar tot se întore al noștri acasă, afară de acela pe cari bolșevismul l-a prins acolo. Au putut strecura câte o scrisoare. Turmele, cu toată zeciuiala, se păstrează încă, dar banii ce primesc nu mai au nici un preț.

N. IORGA

VEECERNE

Glas de corn de vânătoare în pădure
Și o toacă de veeerne într'un schiț;
Și cum stau cu sufletul gârbos de veghere
Răscolesc trecutu 'n mine năruit...

Și mă poart'un gând la vremea când barbarii
Năvăleau din stepe largi pe cei mărunți;
Povestesc de răsămire croniciari,
Pe-mi deșteaptă nostalgii de trai în munți,

De păduri nebântuite de secure,
De cetăți medievale în ruine
Și de schituri înfundate în pădure
Tânărind străvechi odoare bizantine...

Miamintesc isprăvi uitate de haiduci
Stăvâniți de dorul coarilor adânci —
Și mă prinde-un dor de vremile de- atunci
Și n'aș vrea răitător doinind prin stânci...

...Și cum stau cu sufletul gârbos de veghere,
Dis trecutul vechiu în mine năruit,
Se deșteaptă amintirile 'n tăcere
Ca o toacă de veeerne într'un schiț...

Mircea Gheorghiu

Comedianul

de ANTON CEHOV.

Traducere din rusește de G. M. Ivanov.

Comedianul Ivan Achimovici Vorobiov-Socolov își vâri mâinile în buzunarele pantalonilor săi largi, se întoarce spre rețetă și își întinde ochii înesni la ierarea un căsa de peste drum. Trecură cinci minute în tăcere...

— Ce pili-cti-sea-lă! căscă „ingénuie” Maria Andreevna. „De ce tăceți, Ivan Achimovici? Dacă ai venit și m'ai împedecat să-mi învâț rolul, cel puțin vorbiți! Sunteți de nesuferit, zău!”

— Hm... Aș vrea să vă spun ceva, însă mă cam sfiesc... Văș spune... așa... pur și simplu... fără delicatete... țărănește, însă Dumneavoastră numai de cât veți începe să mă osândiți, să vă bateți joc... Nu, mai bine nu spun! Imi voi feri limba de păcat...

— Ce o fi vrut să-mi spuie? — se gândi „ingénuie”. E atâțat, se uită cam ciudat și-și tot mișcă picioarele... Oare n'ar fi vrut să-mi facă o declarație de dragoste? Hm... E o nenorocire cu sburdanțelul ăsta! Eri mi-a făcut declarație vreoarecine întâia, astași dirijorul a suspinat în tot timpul repetiției. I-a apucată naiba pe toți de plictiseală!

Comedianul se depărta de fereastră și, apropiindu-se de scria, începu să examineze foarfecele și borcănașul cu pomada de buze.

— Da... Aș vrea să spun și mi-e frică... mă sfiesc. Văș spune drept, fără ocoliri, pe rusește, iar Dumneavoastră numai de cât: „Bădrân! Molie! Ba una, ba alta! Vă cunosc eu bine... Mai bine tăc.

— Înșe ce să-i spun dacă el, într'adevăr, va începe să-mi vorbească de dragoste? continua să se gândească „ingénuie”. El e bun, minunat, cu talent, și totuși nu-mi place. Tare 'i urât... Umbli încovalat—și pe față petele albe... O voce răgușită. Mai adoață și maneralele astea ale lui. Doamne fereste, nici-odată!

Comedianul trecu prin camera tăcând, se lăsa cu greutate pe scaun și apucă cu zgomot gazeta de pe masă. Ochi începură să-i alerge prin gazetă, ca și cum ar fi căutat ceva, după acela se opriră pe o literă și începură să clipească de somn.

— Doamne, de ar fi fost aici cel puțin muste! bombăni el. Tot ar fi fost mai vesel...

— Cu toate acestea, ochii îi sunt draguți! — își continua gândurile „ingénuie”. — Dar ce e la el mai bun, e caracterul, și la bărbat frumusețea nu are acea importanță, pe care o are sufletul, mîntea... De măritat, la urma urmelor, m'as putea mărita cu el, însă să trăiesc cu el așa... pentru nimic în lume. Și cum mă săgetă cu privirea, acim o clipe... Mă arse! Și de ce se tot sfiește, zău, nu înteleg!

Comedianul suspină adânc și răcni. Era vădit că tăcerea aceea-i costa prea scump. Se făcu roșu ca racul fierț și-și strâmbă gura într'un parte. Pe fața lui se ogîndea suferința... „Adică, la urma urmelor, de ce n'aș trăi cu el și așa, nemăritată”, nu înceta să gândească „ingénuie”. Primește leafă bună. În tot cazul, mai bine e să trăiesc cu el, de cât cu vre-un căpitan-golan. Zău, nici una nici alta, îi spun că consimt. De ce să-l obișduiesc, sărmanul, cu un refuz. Și fără de asta, viața lui e amară!

— Nu, nu mai pot! mugii comedianul, sculându-se de pe scaun și aruncând gazeta într'un parte. „A dracului fire mai am, bătu-o-ar anatema s'o bată! Nu mă pot birui! Să mă bateți, să mă ucideți, și totuși vă voi spune, Maria Andreevna!

— Dar, pentru Dumnezeu, spuneți odată. Ajunge cu șfiala asta neroadă!

— Mămișco! Sufletele! Iertăți-mă... în genunchi vă sărut mânuțele...

În ochii comedianului tășnău lacrimi, mari cât boabele de mazăre.

— Vorbii în sfârșit... nesuferitul! Ce e!

— N'o fi pe aici, pe la Dumneavoastră, sufletele, drăguț... un păhărel de vodcă? Imi arde sufletul. După beția de ieri, gura mi-e plină de atâtea acri și atâtea acide în cât nici un profesor de chimie n'o da de căpătâiu! Credeți-mă, zău! Mi se zbăcolește sufletul! Mor!

„Ingénuie” roși, se încrunță dezamăgit, însă îndoi o clipe își veni în fire și oteri comedianul un păhărel de vodcă. Comedianul bău, se învoiri și începu să povestească anecdote.

Salahorii

Din „Cățătorile lui Psychodor” de HAN RYNER
Traducere de Eugen Reigis

El erau, de bună seamă, oameni. Mergeau drept pe picioarele lor și vorbeau o limbă articulată. Dar Psychodor era uimit de înfățișarea lor. Cea dintâi ciudățenie ce-i isbi privirea, era mulțimea brațelor și mâinilor lor. Înceară să le numere. Dar aceste numeroase membre, unele puternice și lungi, altele scurte și firave, erau prea nerugulățite: pe cap, pe plept, pe coapse. Altele, mai mici, le acoperiau după cum ramuri, rămurele și frunze acoperă crengile. Și toate aceste brațe alcătuiau un norod mincitor. Uneori, câte un om cădea, covârșit, oprindu-se să se odihnească. Aproape îndată, într'un salt, el se apuca iar de treabă. Se grăbia, ostent și rusinat ca un sclav lenes surprins de stăpânul nemilosiv.

În țara aceasta, nu era noapte. Nu mai înceta munca brațelor firave ori puternice. Nici somn lin, nici pace sălbănică nu era. Peste nesfârșita frământare a fiecărui corp, soarele rămânea nemiscat, arzând mereu, perpendicular.

Nici case, nici vestiminte! Impotriva muscăturilor urătoare ale soarelui, doar câțiva copaci îi mai apărau. Oamenii aceștia se băteau uneori, în lupte scurte, pentru umbră. Nevoia neertătoare și grabnice despărțiau îndată pe adversari, cari fugeau amândoi.

Frana — fructe sălbatice, glande amare, viețafi greu de prins printre mulțea preocupări ale fiecărui — era rară. Când doi din oamenii aceștia găsiu același aliment, lupta dura mai mult de cât pentru umbră — poate un minut. Apoi, cel puțin unul dintre luptători cădea mort. Cele mai desori, cei doi potriviți zăceau pe pământ ca două agoniți cu mișcări de sbuciumări. Totuși, unii se ridicau și se depărtau sălbănic, muncind cu brațele mai repede ca oricând. Dar, nimeni nu părea că moare sub loviturile neputincioase ale vrăjmașului. Fără îndoială, în toful luptii, el au uitat vreo nevoie vitală — ca și unii oameni normali cari s'ar putea bate mai multe zile și mai multe nopți, fără să se odihnească sau să mănânce.

Sub frământarea neincetată a miilor de mâini, se ghicea că trupurile aveau și alte ciudățenii. Nu se putea deosebi nimic precis: mâinile mișcate acoperiau goliciunea acestor oameni, ca freacăntul a miilor de sdrente ce se ridicau și cădeau în fiecare clipe.

Psychodor încercă să pună întrebări salahorilor. Ei n'aveau vreme de vorbit. Cu durere ori cu mânie, își strigau grăia ce-i sfășia din mij de părți:

— Eu, urlau dânsii, eu, miriadele mele de euri!

Totuși, filosoful cunoscă toate ciudățeniile corpului lor. A cercetat câteva din cadavrele pe cari el le lăsa cu îndiferență să puizezească sub soarele nemiscat.

Cea mai mare parte din organele ascunse în noi, dânsii le purtau în afară. Plămâni erau pe pleptul lor ca niște săni caraghioși. Inima, ficatul, stomacul, intestinale și rinichii lor atârnav, desgolite, de vertebrele lor ca și carnea de vită prinsă de cârligele măcelăriei. Nervii, vinele și arterele, ca niște frânghii murdare, legau toate aceste grozăvii.

Psychodor pricepu care e munca înfricoșătoare pe care trebuiau s'o săvârșească mâinile, — înfricoșătoare muncă ce hărăuia și sfășia cugetul cu miile de nevoii cotropitoare. La porunca cugetului neliniștit, mâinile trebuiau să străngă plămâni umflați de aer necurat, cum am strânge niște bureți îngreunați de apă murdară. Apoi, ele întindeau bureții cel vii, desfășcându-i în puritatea vooasă a aerului. Dar îndată trebuiau să dea afară aerul lărsă stricat. Câte alte nevoii, prin toate părțile corpului, goniau mâinile și spiritul prin astfel de cercuri nemiloase! Unele mâini, la porunca neliniștită a gândului, trebuiau să apuce inima inertă și elastică pentru ca sângele curat să curgă prin artere și pentru ca să urce la plămâni sângele stricat pe care îl va spăla aerul. Mai trebuia, prin mij de apășiși ușoare pe arterele nemiscate, ca sângele hrănitor să se risipească prin tot corpul; prin mij de apășiși pe vinele lenese, trebuia să se readmă la inimă sângele greoi și sărăcit. În același timp, alte mâini mai mari, căutau sub îndrumarea ochilor rățăciți și înfricoșiți o hrană nesigură. După ce au fărâmat-o dintii, niște mâini mici o împingeau dealungul tubului digestiv, o frământau în stomac, apăsuau ficatul, apăsuau felurite glande ca să verse peste alimente sucurile ce le fac bune de asimilat.

Spiritul, legat de prea multe lucruri, uita câte ceva în fiecare clipe. O vagă durere murmură și, dacă chemarea nu era auzită, ea striga apoi lămurit și în cele din urmă urla de moarte. Spiritul se grăbia să dea poruncile; mâinile zorțau să asureze. Uneori însă, strigătele de durere veniau din mai multe părți. Spiritul era ca un general ce-și vede armata slăbind din toate părțile și care nu mai știe cum să-și întrebuințeze rezervele. Ajungea un moment de turburare, de esitare, ajungea ca una din zecile de porunci grabnice să fie dată cu câteva secunde prea târziu — și corpul nu mai era decât un cadavru.

Psychodor se îndepărta de priveliștea chinătoare până la nebuline. Îi compătima pe Salahori. Se bucura că toate nevoile la cari dânsii erau condamnați, se săvârșiau într'adevăr fără grija lui sau era de prisos pentru corpul său.

— Sunt fericit, spunea el, că plămâni mei știu să respire fără să mă ocup de ei. Sunt fericit că sângele meu e nemiscat, sau curge așa de firesc în cât îl pot crede nemiscat. Sunt fericit că inima mea își îndepărtă singură mișcările trebuitoare. Sunt fericit că pot ignora truda somacului și a ficatului meu și opera tuturor organelor mele.

Între răsăte disprețuitoare, el își aminti de un sofist înbogățit care spunea oriunde se ducea: „Inmulțiți-vă nevoile, ca să vă înmulțiți plăcerile”. Nenorocul și-a creat mij de nevoii artificiale și, ca să le servească, el avea mâinile sclavilor nenunurați. Dar spiritul său, sărăcit și fără dibăcie, se trăgea să pună în mișcare atâtea materii desordonate, numai ca să potolească puțină materie ce alcătuia corpul său. El dădea membrilor sale bucuria lentă a trăndăviei și bucuria scurtă a plăcerii. Dar sufletul său era cel mai tiranizat dintre sclavii cel mai covârșit de nevoi nebuuitoare.

Dealiminteri, sufletele celor mai mulți oameni, păreau lui Psychodor ca și corpurile jalnice ale Salahorilor. Și ele erau alcătuite din mij de turburări, chinute de miile de nevoii de miile de treburi, risipite în mij de mâini înfrigorate. Dar sufletul lui Socrate ori sufletul lui Diogene se înalță armonios ca o frumoasă statuie tihnită, ca gândul senin al Athenei sau ca surăsul lesne biruitor al Afroditei.

PERIODICE